

Afdeling Beleidsontwikkeling
Koning Albert II-laan 35 bus 30
1030 BRUSSEL
T 02 553 32 43
F 02 553 31 40
beleidsontwikkeling@wvg.vlaanderen.be
www.departementwvg.be

Besluit en verslag werkgroep (instemming)

////////////////////////////////////
Datum: 6 maart 2015

Auteur: Annemie Van Looveren (moderator)

Onderwerp: recht op instemming
////////////////////////////////////

Wat zijn de belangrijkste conclusies uit de werkgroep?

Ingebracht door casusinbrengers:

-In eerste instantie is de relatie hulpvrager-hulpverlener belangrijk (vertrouwen vestigen) en in tweede stap werken rond de problematiek. Op die basis kan je wel makkelijk al voor de poort werken, maar daar vind je door wachtlijsten,... niet altijd geschikte hulpverlening. Als we dan naar achter de poort kijken is er plots een drempel. De vrijblijvendheid is weg. De beleving van de jongere is dat hij het dan moet afgeven. Dit brengt risico mee van verliezen van de jongere. Formaliseren op dat punt is een enorme drempel.

-Ouders komen vaak niet in beeld of veel te laat. Hen betrekken is een hoge drempel voor de jongere (opnieuw risico van afhaken). Toch is de situatie vaak niet zo verontrustend dat we meteen naar M-document gaan. Dat bemiddelen naar instemming toe en het betrekken van de ouders is een moeilijk punt voor JAC's. Interesse naar good practices rond het betrekken van ouders.

-In het A-document moet je perspectief van beide ouders inbrengen en beide ouders moeten instemmen. Niet evident bij vechtscheiding en bij niet betrokken ouder. Een niet betrokken ouder hier moeten informeren en zelfs zijn instemming vragen is een hoge drempel.

-Probleem bij handicap gerelateerde dossiers: daarin wordt het bespreken van nieuwe hulpverlening soms uitgesteld tot ze effectief kan worden opgestart omdat het voor de jongere anders te moeilijk is om te verwerken.

-Probleem als het weigeren van instemming onderdeel is van de onderliggende problematiek. Bekwaamheidsinschatting geeft hier soms een oplossing. Maar dit is toch vaak een knelpunt.

Debat:

De stap naar de Toegangspoort:

Iedereen erkent drempels en knelpunten. Het is samen zoeken naar oplossingen vanuit regelgeving en ervaringen. Artikel 6 Decreet IJH biedt daar wel ruimte toe: “tot wie de hulpverlening zich richt”, “belang van de minderjarige”, “de uitzonderingen”,... maar het is niet altijd makkelijk. Toch is iedereen het er wel over eens dat **een strikter kader maken in de regelgeving ook geen oplossing** biedt. Dan is er geen ruimte meer.

-Eén van de aspecten die bekeken moet worden : **“contextbegeleiding achter de poort”**. Nu wordt daarvoor de instemming gevraagd van de minderjarige en beide ouders. Dat is een drempel zeker als de contextbegeleiding zich slechts bij één ouder afspeelt. Dit is nog meer een probleem als de andere ouder niet betrokken is op het kind.

Twee nuances worden meegenomen:

- 1) Er lijkt algemene consensus dat als het gaat over verblijf, dat dit ingrijpender is en het dan wel meer noodzakelijk is beide ouders te betrekken.
- 2) Er is veel contextbegeleiding naar voor de poort gekomen. We zouden moeten kunnen inschatten over hoeveel dossiers na de poort het nog gaat waarin dit probleem voorkomt.

-Werken met niet betrokken ouder: probleem om deze te gaan betrekken (hoge drempel) + ook niet altijd gegevens ter beschikking om contact te leggen en risico op het ontwikkelen van nieuwe problemen. In de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp kan je dat nog oplossen door te werken met “tot wie de hulpverlening zich richt” indien het geen heel ingrijpende hulpverlening betreft, maar achter de poort is men strikter, omdat het daar allemaal om zeer ingrijpende hulpverlening gaat. De drempel is dan groot om naar die meer ingrijpende hulpverlening te gaan omdat men die instemming moet gaan vragen van een partner die al lang niet meer betrokken is of indien men voor verderzetting van de hulp (contextbegeleiding voor de poort is beperkt in termijn) naar de poort moet gaan. Het leidt tot risico van verlies van de jongere of de betrokken ouder. Bemiddeling en de gemandateerde voorziening kunnen hier een oplossing bieden om toch naar de nodige instemmingen toe te werken, maar is dat een oplossing voor elk dossier waar zich dit probleem stelt?

-Er wordt aangegeven dat men voor een aantal problematieken toch kan motiveren naar de ITP toe en dus toch de stap moet zetten. Bv. niet betrokken ouder: als die al 5 jaar niet meer betrokken, daar zal de toegangspoort niet de instemming van de niet-betrokken ouder opvragen. Als het niet geven van instemming onderdeel is van de problematiek van de jongere dan kan dit gemotiveerd worden en kan samen gekeken worden of op basis van de bekwaamheidsbeoordeling van de minderjarige hieraan een mouw gepast kan worden (ev. tijdelijk). Als het beter is de jongere pas te laten instemmen als de hulpverlening kan opstarten, kan dit gemotiveerd worden aan de ITP en kan beslist worden inderdaad pas op dat ogenblik die instemming effectief te vragen.

-Er wordt aangegeven dat er rond richtlijnen, kwaliteits- en ontvankelijkheidseisen van A-doc binnen de ITP gewerkt wordt. Dit zou maken dat alle regio's beter afgestemd op elkaar werken maar mogelijk ook meer duidelijkheid voor de hulpverleners. Kan hierrond communicatie gevoerd worden ? (**bekendmaking-richtlijnen**)

-Er is een aanvoelen dat de strikte houding over die instemming mogelijk leidt tot veel verlies van jongeren en tot een stijging van de crisissen in de hulpverlening. Terughoudendheid van de cliënten – de jongeren, maar ook de ouders om stappen naar meer geformaliseerde hulp te zetten of om elkaar te betrekken, maar zeker ook terughoudendheid van de hulpverleners daarin (nadruk leggen op subsidiariteit en daarmee ook de gemandateerde voorziening mijndend,...)

-Zeker is er **ook nood aan meer bekendmaking rond instemming** (alle mogelijkheden en interpretaties, kader in de jeugdhulpverlening en burgerrechtelijk kader). En afstemming hierover tussen de organisaties en de ITP.

De stap naar de Gemandateerde Voorzieningen:

Daar is nog een hele hoge drempel. Er is nog een verkeerd beeld: men ziet dit als rakend aan de subsidiariteit. Steeds moet benadrukt worden dat het aanklampend werken is maar nog steeds in vrijwilligheid. Toch wordt aangegeven dat werken in RTJ heel toegankelijk is, minder geformaliseerd. **De beleving van de cliënt** is zeer verschillend zodra je het in een document moet opnemen. Dit wordt ook bevestigd door de aanwezige ouders. Die beleving van de cliënt moet meer meegenomen worden.

De stap naar comité vroeger werd als makkelijker ervaren als de stap naar de gemandateerde voorziening. Naar de gemandateerde voorziening stap je niet samen naar toe (al blijkt dit in de verschillende comités in het verleden ook heel verschillend geweest te zijn) en je stelt een document op met medeweten van je cliënt (niet noodzakelijk met zijn instemming). In het gesprek werd benadrukt dat juist dit hele proces van het verkrijgen van de instemming van het cliëntsysteem een cruciaal werkpunt is binnen de GV. Dit wordt ook heel uitdrukkelijk in de driehoek GV – cliënt – hulpverlener/aanmelder opgenomen. Het proces zelf is bijna even belangrijk als het resultaat. Vanuit die optiek heeft het ook geen zin om een client aan te melden zonder dit eerst te bespreken met deze client en zonder aan de client aan te geven waarom je nu juist de stap zet naar een GV. Vanuit het VK wordt ook wel benadrukt dat een GV kan werken rond de instemming maar dat het belangrijk is dat vanuit de brede instap al geprobeerd wordt zo ver mogelijk te geraken.

Wel wordt vaak al beroep gedaan op consult (dit wordt over het algemeen als positief ervaren, hoewel wordt aangegeven dat ook dat soms ontradend werkt naar aanmelding toe. Gevoel dat men verwacht dat je als hulpverlener toch nog meer doet. Juist doordat samen alle mogelijkheden die er nog zijn bekeken worden en hulpverleners zich verantwoordelijk voelen om eerst al die dingen nog uit te zoeken.). De stap naar aanmelding is nog een veel hogere drempel.

Daarbij geven de ouders ook aan dat als een ouder een hulpvraag stelt, er al sprake is van verontrusting. Een ouder gaat niet snel om hulp vragen. Dat is teken dat het werkelijk zeer verontrustend ervaren wordt in het gezin. Dat is de discussie over wat is verontrustend/ Maatschappelijke noodzaak. Het omgaan met verontrusting zou gedeelde verantwoordelijkheid van de brede instap- RTJ en NRTJ moeten zijn. GV wordt pas ingeschakeld wanneer deze actoren er echt niet meer in lukken om met verontrusting om te gaan.

Ook het gegeven van **de vechtscheiding** sluit hier bij aan.. Vaak schat de hulpverlener de situatie niet ernstig genoeg in om naar een GV te stappen. Maar door een gebrek aan instemming van één van beide ouders kan de hulp bij ITP ook niet worden opgestart en moet men dus wel naar de GV stappen terwijl dit door velen als een brug te ver wordt gevoeld. Men kiest er dan voor niets te doen waardoor situaties escaleren en dan komen ze binnen in de jeugdhulp via crisis. Juist omdat er in dat vroege stadium niet gehandeld werd. Burgerrechtelijke procedures (voogd ad hoc, machtiging jeugdrechter) kunnen oplossing bieden maar deze worden duidelijk als te zwaar, te lang,... gevoeld. Dit is duidelijk een knelpunt.

-Het is vaak moeilijk om instemming te krijgen over iets waar je niet van weet hoe het gaat lopen en waar het gaat uitkomen. Dat is een probleem dat hulpverleners in de praktijk ervaren en dat terughoudend maakt. Dit sluit ook aan bij **nood aan vereenvoudiging en aan bekendheid met alle mogelijkheden**.

-Dit is zeker ook een probleem dat ervaren wordt **als men niet vertrekt vanuit een actieve hulpvraag**. Als een derde (bv. politie of parket) doorverwijst naar RTJ en wijst op de noodzakelijke stap naar hulpverlening (soms een niet helemaal vrijblijvende doorverwijzing): wie moet dan en hoe ga je dan dat traject aanpakken om tot een werkelijke en voldoende instemming te komen? Het gaat dan vaak om doorverwijzingen vanuit de politie of vanuit parket dat vraagt aan hulpverleners om M-doc op te stellen. Er werd toegelicht normale procesgang dan voorziet dat het parket zelf aanmeldt bij de GV? Tenzij Parket inschat dat de GV in specifieke casussen zal oordelen dat er geen Mano is. In dat geval is het de keuze van het parket om niet aan te melden bij de GV. Wat parket dan vraagt is dat de hulpverlener RTJ zelf aan de slag gaat met een gezin en desnoods

de GV inschakelt als men de nodige instemmingen niet kan verkrijgen of consult vraagt als men onzeker is over wat men nog kan doen. Soms ook het omgekeerde politie en parket krijgen te horen dat er een effectieve hulpvraag is vanuit ouders of minderjarige maar begeleiden niet mee tot de effectieve hulpverlening waardoor soms helemaal niet wordt ingegaan op de hulpvraag.

Er wordt hierover gewezen op verschillende platforms waarop gewerkt wordt aan **de relatie hulpverlening-politie-parket** (werkgroep remediëring en platform welzijn en justitie).

De stap naar bemiddeling:

-Is er bekendheid of ervaring met het inzetten van **bemiddeling** voor het ontwarren van conflicten rond instemming ? Er komt weinig reactie uit de groep. Wel wordt aangegeven dat die moeilijk werkt. Men stelt dat bemiddeling pas kan als er met instemming gewerkt wordt en die ontbreekt hier net. Als 1 ouder niet meewerkt (bv. vechtscheiding) zit je al vast. Bovendien is elke stap die je bijkomend moet zetten, weer een nieuwe drempel. Is die perceptie over bemiddeling wel juist ?

Extra:

-is er instemming nodig met de overdracht van contactpersoon-aanmelder? bv. als de sociale dienst JRB betrokken wordt. Deze dienst wordt automatisch contactpersoon-aanmelder. Het A-doc bij de ITP bevat veel informatie maar kan pas over met instemming van de cliënt. Als die instemming er niet is, wordt de informatie vergrendeld. Dus voor **informatie-overdracht** is altijd instemming nodig. Gewezen wordt op werkzaamheden rond het gedeeld beroepsgeheim.

-Er is gewezen op werkzaamheden in verschillende werkgroepen: werkgroep remediëring, platform Justitie-Welzijn,.... . Dat de bevindingen met de stuurgroep cliëntenrechten worden besproken en gekeken wordt op welke platforms/werkgroepen de bevindingen vanuit deze workshop eventueel moet ingebracht worden. Ook de aanwezige experts gaven aan een aantal bevindingen mee te nemen.

Welke knelpunten wil de werkgroep signaleren?

- Nood aan bekendheid en informatie rond de instemmingsvereiste
- Problematiek rond strikte instemmingsvereisten voor contextbegeleiding achter de poort
- Nood aan meer aandacht voor de beleving van de cliënten (drempelverlaging)
- Instemmingsproblematiek in kader afstemming hulpverlening-politie-parket
- Aandacht voor werken rond vechtscheiding: afstemming rond begrip “verontrusting”.

Heeft de werkgroep concrete suggesties om deze knelpunten aan te pakken? Of andere suggesties om de rechten van minderjarigen, ouders, netwerk verder waar te maken?

- Instemmingsvereiste voor contextbegeleiding achter de ITP versoepelen
- Meer bekendheid, meer informatieoverdracht (bv. bekendmaking van de richtlijnen die ITP gebruikt rond instemming).
- Werken rond het drempelverlagende – erkennen van de beleving van de cliënt en hulpverleners (bv. meer contactmogelijkheid of bekendheid rond die contactmogelijkheid).
- Er is in de werkgroep gewezen op de werkzaamheden van de werkgroep remediëring, afstemming platform Justitie-welzijn tussen hulpverlening politie en parket.